

Concurs Casa de les Ànimes

Ampliació del COAC de Tarragona

■ L'any 2004 la demarcació de Tarragona del Col·legi d'Arquitectes, conjuntament amb la Caixa d'Arquitectes i el Gremi de Pagesos, convocà un concurs per resoldre l'ampliació de la seva seu, obra de l'arquitecte Rafael Moneo.

L'objecte del concurs d'idees és la construcció o rehabilitació de les finques números 3 i 7 del carrer Arc de Sant Llorenç de Tarragona, que es destinarà a l'ampliació de la seu del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya a Tarragona, a la instal·lació d'unes oficines de la Caixa d'Arquitectes i a la seu social del Gremi de Pagesos de Sant Llorenç i Sant Isidre.

1- Orígens de la seu

Fins al gener de l'any 1933 no consta a Tarragona la primera seu del Col·legi d'Arquitectes.

Del 1937 al 1940 es dissol el Col·legi, el sindicat té delegació a Reus i a Tarragona. El Col·legi es constitueix a Tarragona el 30 de setembre de 1946 i l'any 1957 s'ocupa un edifici a la Rambla Nova. El 1969 es lloga l'entresòl de la mateixa finca, local que va ser la seu de la Delegació fins al gener del 1992.

Durant el mandat d'Antoni Batlle, president de la delegació, es decideix tirar endavant la construcció d'una nova seu del Col·legi a Tarragona.

Inicialment, un nombre important d'arquitectes de la Delegació mostra l'interès per fer un concurs d'idees, un avanç de les bases del qual fou redactat l'any 1979. Les propostes es dividiren entre els que volien optar per un professional de la Delegació i els que es mostraren oberts a qualsevol proposta que aportés un projecte d'interès.

El concurs no es va arribar a convocar mai i es va optar per l'elecció d'una terna d'arquitectes d'obra reconeguda: Álvaro Siza, Mario Botta i Rafael Moneo.

El setembre de 1983 l'assemblea d'arquitectes escull Rafael Moneo Vallés com a autor del projecte per a la nova seu.

2- La seu de 1992

El projecte que va presentar R. Moneo tenia el propòsit d'aportar a Tarragona una obra que l'enriqués; era polèmic i innovador.

Les característiques del nou edifici s'estudien sobre les bases arqueològiques del solar i pretenen establir una

■ Casa de les Ànimes competition Expansion of COAC in Tarragona

In 2004, the Architects' Association of the district of Tarragona held a competition for finding a solution for the expansion of their headquarters, a work that was created by architect Rafael Moneo jointly with the Architects' Saving Bank and the Farmers' Trade Union.

The goal of this call for ideas was the construction or reformation of a building on plot numbers 3 and 7 of the street Arc de Sant Llorenç in Tarragona, which are destined for the expansion of the headquarters of the Architects' Association from Catalonia to Tarragona, the installation of offices for the Architects' Saving Bank and the company headquarters of the Sant Llorenç and Sant Isidre Farmers' Trade Union.

1- Origins of the headquarters:

Until January 1933, there was no Architects' Association on record as the first headquarters.

The Association was dissolved between 1937 and 1940, and it was housed in a building on Rambla Nova in 1957. In 1969, they rented the mezzanine floor of this same property which would be their headquarters until January of 1992.

During the term of office of Antoni Batlle, it was decided to move forward with the construction of a new headquarters for the Association in Tarragona.

Initially, a significant number of architects from the office showed their interest in holding a design idea competition and an initial proposal was drawn up in 1979. This call for proposals was divided between those who wanted to select a professional internally from within the association and those who were open to any proposal that was interesting and well-executed.

The competition was never made public and instead, a list of three recognised architects was drawn up: Álvaro Siza, Mario Botta and Rafael Moneo.

In September 1983, the assembly of architects selected Rafael Moneo Vallés to design the project for the new headquarters.

■ Concurso Casa de les Ànimes Ampliación del COAC de Tarragona

En 2004, la demarcació de Tarragona del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, juntament amb la Caixa d'Arquitectes i el Gremi de Pagesos, convocà un concurs para resoldre la ampliació de su sede, obra del arquitecto Rafael Moneo.

El objeto del concurso de ideas es la construcción o rehabilitación de un edificio en las parcelas de los números 3 y 7 de la calle Arc de Sant Llorenç, de Tarragona, que se destinará a la ampliación de la sede del Colegio de Arquitectos y a la instalación de unas oficinas de la Caixa d'Arquitectes y de la sede social del Gremi de Pagesos de Sant Llorenç i Sant Isidre.

1- Orígenes de la sede

Hasta enero de 1933 no consta una sede del Colegio de Arquitectos en Tarragona.

El Colegio fue disuelto entre 1937 y 1940, y desde 1957 pasó a ocupar un edificio de la Rambla Nova. En 1969 se alquiló el entresuelo de la misma finca, local que, hasta enero de 1992, albergó la sede de la delegación.

Durante el mandato de Antoni Batlle se decidió impulsar la construcción de una nueva sede en Tarragona.

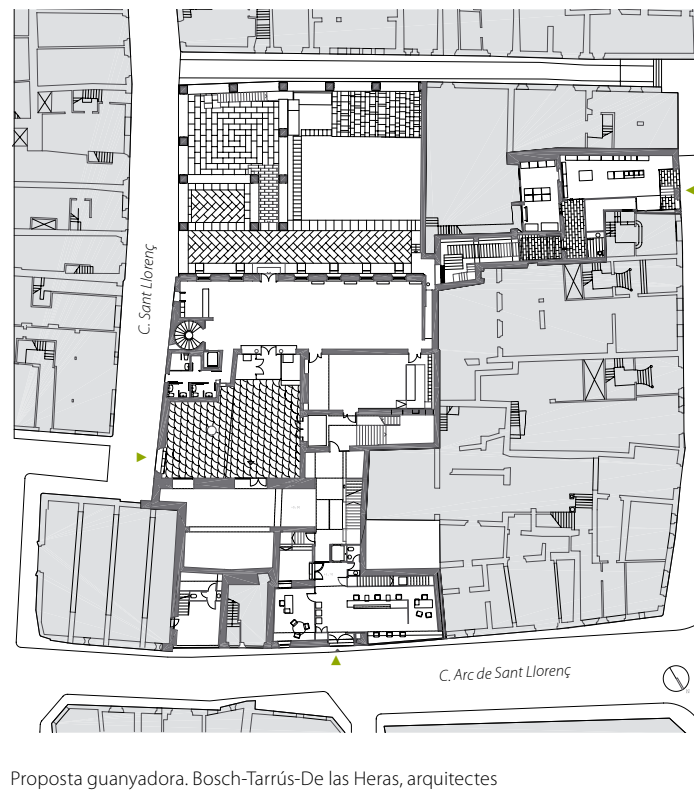
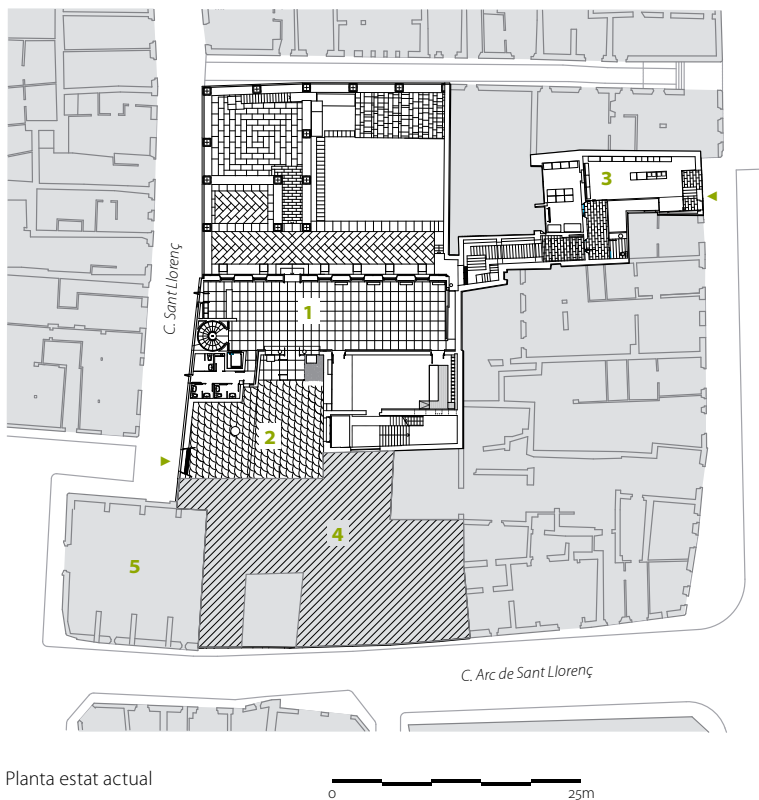
Inicialmente, un número importante de arquitectos de la delegación manifestó su interés por que se hiciera un concurso de ideas, un avance de cuyas bases se redactó en 1979. Las propuestas se dividieron entre los que querían optar por un profesional de la propia delegación y quienes se mostraron abiertos a cualquier propuesta que aportara un proyecto de interés.

El concurso no se llegó a convocar, al optar finalmente por la elección de una terna de arquitectos con obra reconocida: Álvaro Siza, Mario Botta y Rafael Moneo.

En septiembre de 1983 la Asamblea de arquitectos escogió a Rafael Moneo Vallés como autor del proyecto para la nueva sede.

2- La sede de 1992

El proyecto que presentó Rafael Moneo, polémico e innovador, tenía el propósito

Planta estat actual

Proposta guanyadora. Bosch-Tarrús-De las Heras, arquitectes

bona relació amb l'entorn existent i crear espais oberts que donin valor a la zona i permetin “acercarnos, en lo posible, a la Arquitectura del casco antiguo de Tarragona sin adquirir un innecesario protagonismo”.¹ Les prioritats s'ordenaren a partir dels elements de més valor: respecte estricte i íntegre a la condició de mitger del mur altimperial i les façanes de les cases del canonge Canals i de l'Ardiaca. La massa de l'edifici es traslladà a l'interior del solar per a afavorir-ne l'assolellament i el de les cases que l'envolten. La diferència de nivell entre la placeta dels Descalços i la cantonada St. Llorenç-Sta. Tecla “da lugar a caracterizar las puertas de entrada de la Casa de l'Ardiaca y la del canónigo Canals con absoluta independencia, soportando la fachada a lo largo de la calle St. Llorenç la transición de una a otra arquitectura: de la nueva fachada sobre Santa Tecla a la recompuesta de Casa de l'Ardiaca”.²

3- El concurs Casa de les Ànimes, 2004

La convocatòria del concurs per a l'ampliació de la seu del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya a Tarragona, anomenat concurs Casa de les Ànimes, torna a centrar l'interès en una intervenció al casc antic de Tarragona, dotze anys després de la inauguració de l'emblemàtic edifici projectat i construït per R. Moneo.

En aquesta ocasió, cinquanta-set propostes treballen la incorporació de dues finques, els números 3 i 7 del carrer St. Llorenç a la seu existent.

Les propostes plasmen la possibilitat de generar circulacions peatonals que relliguin el nou conjunt edificat amb la trama del casc antic. A més, el requeriment normatiu de preservar determinats elements preexistents de la finca de la Casa de les Ànimes, com és el cas de la llanterna o els elements dels balcons de la façana, posarà en qüestió la capacitat recuperadora del passat dels arquitectes concursants, que treballaran en unes finques pràcticament en runes.

El Gremi de Pagesos de Sant Llorenç i Sant Pere, propietat de l'església i d'una de les finques (amb treballs inèdits de Jujol als interiors), adquirirà un nou espai com a resultat de la permuta d'aquesta darrera.

La diferència de nivells entre els accessos actuals i les noves rasants posarà en tensió un nou territori de planta baixa que

1. Edifici de Rafael Moneo
2. Pati
3. Botiga Cooperativa Jordi Capell
4. Àmbit de l'actualització. Casa de les Ànimes
5. Església de Santa Tecla

2- The 1992 headquarters:

The objective of the project that R. Moneo presented was to enrich the city of Tarragona through this polemic and innovative work.

The characteristics of the new building were decided upon after an in-depth study of the archaeological bases of plots and tried to establish a good relationship with the existing surroundings, creating open spaces that would give value to the zone and come as close as possible to the architecture of the Tarragona old town without making it stand out unnecessarily'. Priorities were set starting with the elements with the greatest value: a strict and integral respect of the condition of the high-imperial dividing wall and the façades of the houses on the canon Canals and l'Ardiaca. The mass of the building would be transferred to the inside of the plot in order to favour its exposure to the sun, as well as the houses surrounding it. The difference in level between the small Descalços Plaza and the corner of St. Llorenç and Sta. Tecla gave rise to the entry doors of the Ardiaca house and those of the Canals cannon being absolutely independent, with the transition from one architectural style to the next supporting the façade throughout the length of the street of St. Llorenç: from the new façade on Santa Tecla to the refinished one on Ardiaca House.²

3- The Casa de les Ànimes competition:

The call for design proposals for the expansion of the headquarters of the Architects' Association from Catalonia to Tarragona, called the Casa de les Ànimes competition, drew interest once again to an operation in the Tarragona old town twelve years after the opening of the emblematic building that was designed and built by R. Moneo.

On this occasion, fifty-seven design proposals were received for the incorporation of the two properties at numbers 3 and 7 of Carrer St. Llorenç to the existing headquarters. The design proposals will shape the possibility of creating pedestrian walkways that would link the newly constructed buildings with the section of the old town. Furthermore, there are several regulatory requirements for conserving specific pre-existing elements on the Casa

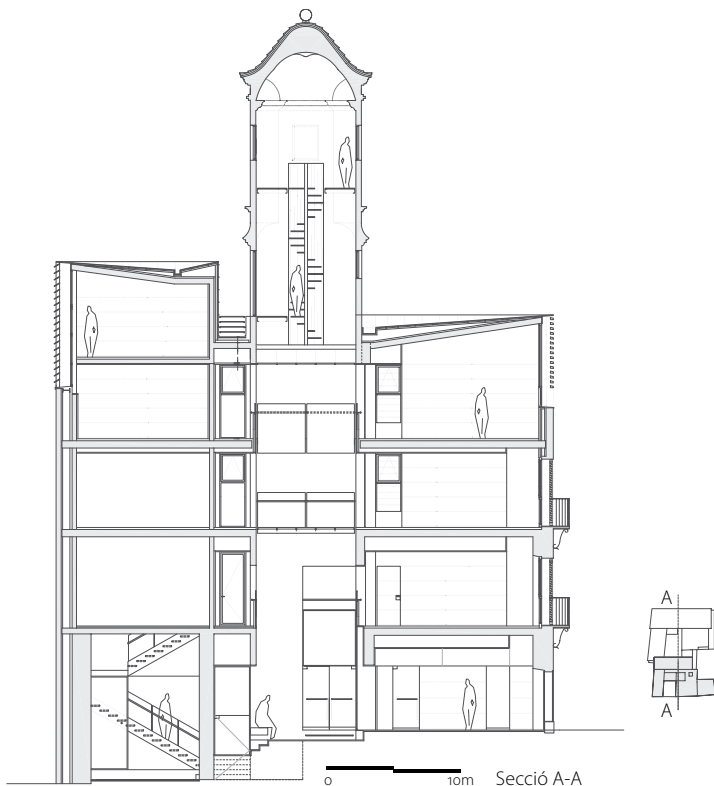
de aportar a Tarragona una obra que la enriqueciera.

Las características del nuevo edificio se asentaron sobre las bases arqueológicas del solar y pretendían establecer una buena relación con su entorno, creando espacios abiertos que dieran valor a la zona y permitieran “acercarnos, en lo posible, a la Arquitectura del casco antiguo de Tarragona, sin adquirir un innecesario protagonismo”.¹ Las prioridades se ordenaron a partir de los elementos de mayor valor: respeto estricto e íntegro de la condición de medianería entre el muro alto-imperial y las fachadas de las casas del Canónigo Canals y de l'Ardiaca. La masa del edificio se trasladó al interior del solar para favorecer su asentamiento y el de las casas que lo rodean. La diferencia de nivel entre la plaza de Els Descalços y la esquina de las calles de Sant Llorenç y Santa Tecla “da lugar a caracterizar las puertas de entrada de la casa de l'Ardiaca y la del canónigo Canals con absoluta independencia, soportando la fachada a lo largo de la calle St. Llorenç la transición de una a otra arquitectura: de la nueva fachada sobre Santa Tecla a la recompuesta de casa de l'Ardiaca”.²

3- El concurso Casa de les Ànimes

La convocatoria del concurso para la ampliación de la sede del Colegio de Arquitectos de Cataluña en Tarragona, que recibió el nombre de Concurs Casa de les Ànimes, vuelve a centrar el interés en una intervención en el casco antiguo de Tarragona, doce años después de la inauguración del emblemático edificio proyectado y construido por R. Moneo.

En esta ocasión, cincuenta y siete propuestas trabajan la incorporación de dos fincas, los números 3 y 7 de la calle Sant Llorenç, a la sede existente. Las propuestas plasman la posibilidad de generar circulaciones peatonales que permitan enlazar el nuevo conjunto edificado con la trama del casco antiguo. Además, el requisito normativo de preservar determinados elementos preexistentes de la finca de la Casa de les Ànimes, como su linterna o los elementos de los balcones de su fachada, pondrá en cuestión la capacidad recuperadora del pasado por parte de los arquitectos concursantes, que trabajarán en unas fincas que se hallan prácticamente en ruinas. El Gremi de Pagesos de Sant Llorenç y Sant Pere, propietario de la iglesia y de una

en els projectes presentats oferirà diferents resultats plàstics. El grau conservacionista sobre l'edificació existent serà un altre paràmetre que mesurarà les propostes.

Entre les dificultats, el requeriment de mantenir la llanterna de la Casa de les Ànimes donarà peu a treballar les seccions del conjunt edificat, els patis sobretot, els envolvents, els buidats de tota mena, ja sigui per creuar visuals noves o inèdites, per recuperar l'escala d'edifici públic, més enllà de les obertures domèstiques, o simplement com a exercici de gimnàstica.

L'afectació del nou programa sobre l'edifici actual també mesurarà les propostes: el creixement de l'edifici posarà en qüestió els espais actuals. Condicions com l'increment de superfície de la biblioteca, la redistribució dels accessos, l'ampliació dels espais de visita... ensenyaran que el resultat de l'ampliació no és només un afegit, sinó que va més enllà.

4- La proposta guanyadora

De les cinc propostes que van passar a la segona volta, l'avantprojecte guanyador de l'equip Bosch-Tarrús-De las Heras proposa el manteniment de les traces principals dels edificis existents, tot respectant la llanterna que corona la finca que ocupa la Casa de les Ànimes, reformant de forma radical l'ús per a encabir-hi les dues entitats copatrocinadores a la planta baixa i a la planta primera i alliberant la resta dels espais per al Col·legi: "l'espai interior de la torratxa és l'espai central de l'edifici, el seu buit, la força centrípeta entorn de la qual s'estructuren els espais interiors. El pati rep la llum exterior a través del terra de vidre de la plataforma mirador, a la qual s'accedeix per una escala metàl·lica de cargol".³

L'avantprojecte planteja les comunicacions verticals des d'un nou nucli que força la connexió amb l'edifici existent a partir de noves circulacions i respecta la identitat del que existeix i hi incorpora el nou volum requerit.

L'envolvent de formació continguda es concep com una façana de planxa de zinc que es perfila arestosa i que es retalla sobre les construccions diverses de casc antic de Tarragona: "aquest nou organisme s'ha concebut com un sol volum que, a les plantes baixes, ocupa totalment l'espai intersticial entre els edificis confrontants... i a les plantes

de les Ànimes property, such as for example its lantern and the original items on the balconies on the façade. These restrictions shall highlight the participating architects' skills to recuperate and work in harmony with the past, who are working with properties that are practically in ruins. The Sant Llorenç i Sant Pere Farmers' Trade Union, owned by the church and by one of the properties (with unusual creations by Jujol in the interiors), shall acquire a new space as a result of the exchange of the last. The difference in levels between the current accesses and the new slope shall place a new territory on the ground floor into tension. The design proposals submitted will surely see many different plastic ideas. The degree of conservation of the existing buildings shall be another parameter measured by the proposals. Amongst the difficulties, the requirement of keeping the lantern at the Casa de les Ànimes will force design ideas to work with the different sections of the whole, especially the patios, the surroundings, all types of empty spaces, whether to create new or uncommon visuals or to recover the scale of the public building, going beyond domestic openings, or simply as an exercise in gymnastics. The proposals shall also measure how the new program affects the existing buildings: the growth of the building shall put into question the current spaces. Conditions such as the increased surface area of the library, the new layout of the accesses, the expansion of the visiting areas... will all show how the whole of the new design is greater than its parts.

4- The winning proposal:

Of the five proposals that moved into the second round, the winning preliminary project was the team Bosch-Tarrús-De las Heras, proposing the maintenance of the main lines of the existing buildings, respecting the lantern that crowns the property of La Casa de les Ànimes, renovating its usage radically by housing the two companies on the first and ground floors and freeing the rest of the spaces for the Association: The interior of the watchtower is the central empty space, the centrifugal force around which the rest of the interior spaces will be structured. The patio receives direct light through the glass floor of the lookout platform, which is accessed by a metal winding

de las fincas (con trabajos inéditos de Jujol en su interior), adquirirá un nuevo espacio como resultado de la permuta de esta última. La diferencia de niveles entre los accesos actuales y las nuevas rasantes pondrá en tensión un nuevo territorio en planta baja que, según los proyectos presentados, puede ofrecer diferentes resultados plásticos. El grado conservacionista de la edificación existente será otro de los parámetros que se tendrá en cuenta a la hora de medir las propuestas. Entre las dificultades, el mantenimiento de la linterna de la Casa de les Ànimes dará pie a trabajar las secciones del conjunto edificado —sobre todo los patios—, los envolventes y los vacíos de todo tipo, ya sea para abrir perspectivas nuevas o inéditas, o para recuperar el carácter de edificio público, más allá de las aperturas domésticas o, simplemente, como ejercicio de gimnasia. La afectación del nuevo programa sobre el edificio actual también se medirá en las propuestas, pues el crecimiento del edificio pondrá en cuestión los espacios actuales. Condiciones como el incremento de superficie de la biblioteca, la redistribución de los accesos, la ampliación de los espacios de visita etc. pondrán de manifiesto cómo la ampliación es mucho más que un mero añadido.

4- La propuesta ganadora

De las cinco propuestas que pasaron a la segunda ronda, el anteproyecto ganador, correspondiente al equipo Bosch-Tarrús-De las Heras, propone el mantenimiento de las principales trazas de los edificios existentes, respetando la linterna que corona la finca que ocupa la Casa de les Ànimes, reformando de forma radical su uso para albergar la sede de las dos entidades copatrocinadoras en la planta baja y la primera planta, y liberando el resto de los espacios para uso del Colegio: "El espacio interior de la torre mirador es el espacio central del edificio; su vacío, la fuerza centrípeta a cuyo alrededor se estructuran los espacios interiores. El patio recibe la luz exterior a través del suelo de cristal de la plataforma mirador, a la que se accede por una escalera metálica de caracol".³

El anteproyecto plantea las comunicaciones verticales a partir de un nuevo núcleo que fuerza la conexión con el edificio existente a partir de nuevas circulaciones, respetando la identidad de lo existente e incorporando el

2

altes, en sobresortir, es fracciona en diversos cossos que acompanyen la torre mirador, que és l'eix central de tot el conjunt".⁴

5- L'organització d'un concurs d'arquitectura des del mateix Col·legi dels Arquitectes

Els concursos de noves seus col·legials sempre han estat iniciatives amb molta participació. En aquest cas l'organització prenia una forma menys usual: concurs d'idees/avantprojectes en dues voltes. La primera, anònima i oberta, permetia seleccionar cinc equips que desenvoluparien la seva proposta en una segona volta. La documentació exigida (avantprojecte), el tempo per a aquesta segona part (molt dilatada), com també la compensació econòmica (no baremada segons tarifes orientatives) no van propiciar gaire més l'avenç del treball.

Al jurat hi participà R. Moneo com a arquitecte convidat, que conjuntament amb la resta de membres van repetir les dues voltes del concurs.

El concurs va tenir en molts aspectes el nivell exigible: programa acurat, documentació adequada, consultes normatives a les administracions... En qualsevol cas, la particularitat del concurs no entela un resultat afinat, cosa que en un treball d'aquestes característiques quasi segur que és la garantia d'un bon resultat: n'és exemple la proposta guanyadora. ♦

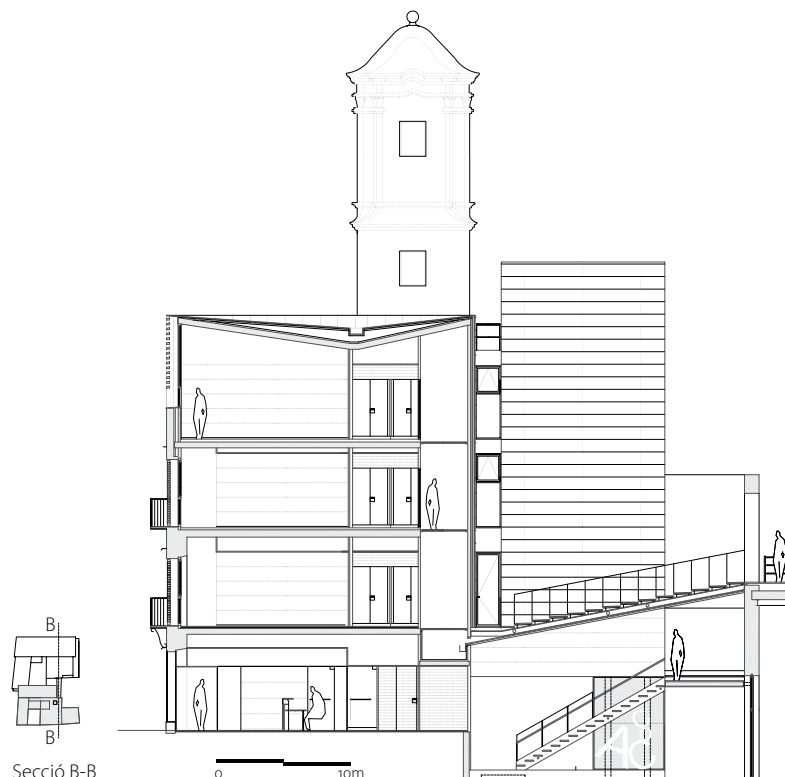
Mateu Barba i Sergi Serra

Bibliografia: Catàleg de l'Ampliació de la seu del COAC a Tarragona. *Concurs Casa de les Ànimes*. Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Demarcació de Tarragona, 2004.
Memòria del Projecte de ejecució para la nueva sede de la delegación en Tarragona del COAC y B. Jose Rafael Moneo Valles, Arquitecte. Madrid, setembre de 1986

Notes: (1 i 2) COSTAFREDA, M. *El Col·legi d'Arquitectes a Tarragona*. Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, demarcació de Tarragona, Delegació de Tarragona.
 (3 i 4) BOSCH, TARRÚS, DE LAS HERAS. *Memòria del projecte bàsic*.

1
 Fotomontatge de la proposta guanyadora. Nou perfil vist desde la plaça

2
 Fotomontatge de la proposta guanyadora. Intervenció en la façana del carrer Arc de St. Llorenç

Secció B-B

staircase.³ The preliminary project outlines the vertical communications from a new nucleus that forces the connection with the existing building starting from new traffic areas, all with total respect towards the existing identity and incorporating the new volume required. The contained covering is conceived as a façade of zinc sheets that are outlined as a type of moulding to meld with the different constructions in the Tarragona old town: this new body has been conceived as a single volume that, on the lower floors, is totally occupied by the interstitial spaces between the facing buildings... and the upper protruding floors are split into different bodies that accompany the watchtower, the central axis of the whole construction.⁴

5- The organisation of an architectural competition from within the Architects' Association:

Competitions for new association headquarters have always been initiatives that have generated a high level of participation. In this case, the organisation took a less traditional route: a conceptual design competition / preliminary planning done in two rounds. The first round was anonymous and open, allowing five teams to be selected that would develop their proposal in greater depth for the second round. The documentation required for this blueprint and planning round, the tempo for this second part (very prolonged) and the financial compensation (not based on a scale according to illustrative rates) did not favour the rapid advancement of the overall task.

R. Moneo was an invited guest juror, and along with the rest of the members, participated in the two rounds of the competition.

The competitions required a high level in many aspects: an accurate schedule, suitable documentation, regulatory queries made to the administrations... In any case, the special features of the competition did not in any way tarnish the end result, as a task with these characteristics is almost sure guarantee of a great result: given by the example of the winning proposal. ♦

Mateu Barba i Sergi Serra

Translated by Gabinet de Llengua Catalana de la UAB

nuevo volumen requerido. El envoltante, de formación contenida, se concibe como una fachada de plancha de cinc, que se perfila aristada para recortarse sobre las diversas construcciones del casco antiguo de Tarragona: "este nuevo organismo se ha concebido como un solo volumen que, en las plantas bajas, ocupa totalmente el espacio intersticial entre los edificios confrontados [...] y en las plantas altas, sobresaliendo, se fracciona en diversos cuerpos que acompañan la torre mirador, eje central de todo el conjunto".⁴

5- La organización de un concurso de arquitectura por el propio Colegio de Arquitectos

Los concursos de nuevas sedes colegiales siempre han sido iniciativas que han contado con una alta participación. En este caso, la organización adoptaba una forma menos usual: concurso de ideas o anteproyectos en dos vueltas: la primera, anónima y abierta, permitía seleccionar cinco equipos que desarrollarían su propuesta en una segunda vuelta. La documentación exigida (anteproyecto), el tiempo para esa segunda parte (muy dilatado) y la compensación económica (no baremada según tarifas orientativas) no propiciaron demasiado el avance del trabajo.

El jurado contó con Rafael Moneo como arquitecto invitado; éste, como el resto de sus miembros, repitieron en la segunda vuelta del concurso.

El concurso contó en muchos aspectos con el nivel exigible: programa ajustado, documentación adecuada, consultas normativas a las administraciones... En cualquier caso, la particularidad del concurso no empaña lo acertado del resultado, lo que, en un trabajo de estas características, es prácticamente garantía de éxito; la propuesta ganadora constituye un buen ejemplo de ello. ♦

Mateu Barba i Sergi Serra

Traducido por el Gabinet de Llengua Catalana de la UAB